

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

I. ÚS 697/2023-18

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu Jany Baricovej (sudkyňa spravodajkyňa) a sudcov Rastislava Kaššáka a Miloša Maďara v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpeného advokátkou JUDr. Monikou Marjanovič, Urbánkova 1562/6, Košice, proti rozsudku Krajského súdu v Košiciach sp. zn. 1Co/11/2019 z 18. marca 2020 a uzneseniu Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 1Cdo/10/2021 z 30. mája 2023 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a** .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľa a skutkový stav veci

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 13. septembra 2023 a doplnenou 3. októbra 2023 domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a svojho práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) rozsudkom krajského súdu sp. zn. 1Co/11/2019 z 18. marca 2020 a uznesením najvyššieho súdu sp. zn. 1Cdo/10/2021 z 30. mája 2023. Navrhuje napadnutý rozsudok krajského súdu a napadnuté uznesenie najvyššieho súdu zrušiť a vec vrátiť krajskému súdu na ďalšie konanie. Okrem toho žiada priznať finančné zadostučinenie a náhradu trov konania pred ústavným súdom.

2. Z ústavnej sťažnosti a pripojených príloh vyplýva, že v konaní vedenom bývalým Okresným súdom Košice I (ďalej len „súd prvej inštancie“) pod sp. zn. 37C/138/2011 sa [REDAKOVANÉ] a sťažovateľ (žalobcovia) domáhali určenia, že zmluva o postúpení pohľadávky medzi [REDAKOVANÉ] ako postupcom a [REDAKOVANÉ] ako postupníkom (t. j. žalovanými) v znení dodatku je neplatná. Súd prvej inštancie rozsudkom sp. zn. 37C/138/2011 zo 16. júna 2016 žalobu zamietol.

3. Krajský súd o odvolaní žalobcov rozhodol tak, že napadnutým rozsudkom rozsudok súdu prvej inštancie potvrdil z dôvodu, že určovacia žaloba je procesne prípustným nástrojom ochrany práv žalobcov, pričom určovacia žaloba nie je spravidla opodstatnená vtedy, ak vyriešenie určitej otázky neznamená úplné vyriešenie obsahu spornosti daného právneho vzťahu alebo práva, alebo ak požadované určenie má povahu len predbežnej otázky vo vzťahu k posúdeniu, či tu je, nie je právny vzťah alebo právo.

4. Rozsudok krajského súdu žalobcovia napadli (spoločným) dovolaním z dôvodov podľa § 420 písm. d) a f) a § 421 ods. 1 písm. a) Civilného sporového poriadku (ďalej aj „CSP“), v ktorom poukázali na to, že bývalý Okresný súd Košice II v konaní vedenom pod sp. zn. 48Er/2258/07 viedol proti žalobcom bez právneho titulu exekučné konanie v prospech žalovaných na podklade napadnutej neplatnej zmluvy o postúpení pohľadávky; uvedené konanie bolo poznačené zbytočnými prietrahmi a napokon bolo uznesením tohto súdu sp. zn. 48Er/598/2008 zo 17. júla 2015 zastavené. Po uplynutí viac ako piatich rokov od podania predmetnej žaloby a bez rozhodnutia o nej podal sťažovateľ na Okresnom súde Prešov žalobu (okrem iného) o určenie neplatnosti tej istej zmluvy o postúpení pohľadávky, ktoré bolo týmto súdom vedené pod sp. zn. 16C/433/2012 a žalobkyňa v 1. rade v ňom mala postavenie intervenienta na strane žalobcu.

5. Najvyšší súd napadnutým uznesením dovolanie odmietol. Čo sa týka sťažovateľa, dôvodom odmietnutia dovolania [§ 447 písm. e) CSP] bola skutočnosť, že hoci bol v dovolacom konaní zastúpený advokátom JUDr. Jánom Lemešom, nepredložil dovolanie spísané advokátom, a teda nesplnil podmienku podľa § 429 ods. 1 druhej vety CSP. Dovolanie žalobkyne v 1. rade, ktorá nie je advokátkou, ale na základe výzvy súdu prvej inštancie preukázala, že má právnické vzdelanie, najvyšší súd odmietol pre neprípustnosť [§ 447 písm. f) CSP].

II.

Argumentácia sťažovateľa

6. Sťažovateľ v ústavnej sťažnosti [čl. 127 ústavy a § 122 a nasl. zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“)] na podporu tvrdenia o porušení jeho základných práv a slobôd krajským súdom a najvyšším súdom uviedol jediný argument, a to že Okresný súd Prešov už rozsudkom č. k. 16C/433/2012-485 z 18. októbra 2018 rozhodol tak, že *„žalovaný je povinný zdržať sa rušenia práv žalobcu a intervenienta na strane žalobcu a intervenienta na strane žalobcu výkonom práv zo Zmluvy o postúpení pohľadávky... Súd vyhodnotil, že je daný naliehavý právny záujem na takomto určení, nakoľko naďalej prebieha exekúcia na exekútorskom úrade [redacted]“*. Podľa názoru sťažovateľa teda porušovateľ *„rozhodol diametrálne odlišne, čo riadne neodôvodnil“*.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

7. Podstatou ústavnej sťažnosti je námietka porušenia základného práva sťažovateľa podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a jeho práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru rozsudkom krajského súdu sp. zn. 1Co/11/2019 z 18. marca 2020 (bod 3) a uznesením najvyššieho súdu sp. zn. 1Cdo/10/2021 z 30. mája 2023 (bod 5), s ktorými nesúhlasí z dôvodu odlišného posúdenia tej istej právnej otázky,

a to otázky naliehavého právneho záujmu na určenie neplatnosti zmluvy o postúpení pohľadávky a na „určení“ (správne uložení, pozn.) povinnosti zdržať sa rušenia práv sťažovateľa výkonom práv zo zmluvy o postúpení pohľadávky (bod 6).

8. Konanie pred ústavným súdom upravujú § 32 až § 241 zákona o ústavnom súde, t. j. jeho piata časť. Ústavný súd návrh na začatie konania predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon v § 9 neustanovuje inak (§ 56 ods. 1 zákona o ústavnom súde). Pri predbežnom prerokovaní návrhu na začatie konania ústavný súd zisťuje, či dôvody uvedené v § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. To znamená, že ešte pred tým, ako sa ústavný súd môže začať zaoberať materiálnou stránkou veci, je vždy povinný preskúmať formálne (procesné) náležitosti ústavnej sťažnosti. Z toho vyplýva, že iba v prípade, ak ústavná sťažnosť spĺňa všetky zákonom ustanovené formálne a obsahové náležitosti a predpoklady, môže sa ňou ústavný súd zaoberať aj z hľadiska jej vecnej stránky (I. ÚS 187/2012, III. ÚS 349/2015, I. ÚS 106/2020).

III.1. K namietanému porušeniu označených práv sťažovateľa napadnutým rozsudkom krajského súdu:

9. Ústavný súd v prvom rade konštatuje, že z čl. 127 ods. 1 ústavy vyplýva, že systém ústavnej ochrany základných práv a slobôd je rozdelený medzi všeobecné súdy a ústavný súd, pričom právomoc všeobecných súdov je ústavou založená primárne („... ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd“) a právomoc ústavného súdu len subsidiárne, t. j. na princípe subsidiarity. Zmysel a účel subsidiárneho postavenia ústavného súdu pri ochrane základných práv a slobôd spočíva v tom, že ochrana ústavnosti nie je a ani podľa povahy veci nemôže byť výlučne úlohou ústavného súdu, ale je úlohou všetkých orgánov verejnej moci v rámci im zverených kompetencií. Právomoc ústavného súdu predstavuje v tomto kontexte *ultima ratio* inštitucionálny mechanizmus, ku ktorého uplatneniu dôjde až v prípade nefunkčnosti všetkých ostatných orgánov verejnej moci, ktoré sa na ochrane ústavnosti podieľajú. Opačný záver by znamenal popretie princípu subsidiarity právomoci ústavného súdu, ktorého právne dôsledky sú premietnuté do § 56 ods. 2 a do § 132 ods. 1 zákona o ústavnom súde (IV. ÚS 170/2022, III. ÚS 678/2021, I. ÚS 695/2022).

10. Proti rozhodnutiu odvolacieho súdu je prípustné dovolanie, ak to zákon pripúšťa (§ 419 CSP).

11. Sťažovateľ disponoval možnosťou uplatniť svoje námietky týkajúce sa procesných pochybení krajského súdu, túto však nevyužil, pretože hoci bol v dovolacom konaní zastúpený advokátom JUDr. Jánom Lemešom, najvyššiemu súdu nepredložil dovolanie spísané advokátom, a teda nesplnil podmienku podľa § 429 ods. 1 druhej vety CSP (bod 5).

12. Sťažovateľ si nemôže zamieňať prieskumnú právomoc všeobecného súdu rozhodujúceho o opravnom prostriedku (vrátane prieskumu najvyššieho súdu v dovolacom konaní) s posúdením rozhodnutia všeobecného súdu (iného orgánu verejnej moci) v konaní o ústavnej sťažnosti. Ústavný súd nerozhoduje v predmetnej veci patriacej do právomoci všeobecných súdov, teda nerieši „kauzu“, ale posudzuje „len“ ústavnú udržateľnosť napadnutého rozhodnutia. Ak by aj sám dospel (pri riešení na úrovni zákona alebo skutkového stavu) k odlišným záverom (čo je v danej veci vylúčené, keďže vzhľadom na predmet napadnutého konania sťažovateľ nechápe ani len rozdiel medzi právnymi pojmami „určenie“ a „uloženie“), nie je to dôvod na zrušenie ústavnou sťažnosťou napadnutého rozhodnutia, ak subjekt rozhodovania odôvodnil svoje závery dostatočnými

a bez zjavného excesu produkovanými úvahami na svojej, teda zákonnej alebo podzákonnej úrovni (IV. ÚS 399/2022).

13. Na základe uvedeného ústavný súd ústavnú sťažnosť sťažovateľa v tejto časti odmietol pre neprípustnosť [§ 56 ods. 2 písm. d) zákona o ústavnom súde].

III.2. K namietanému porušeniu označených práv sťažovateľa napadnutým uznesením najvyššieho súdu:

14. Právo na súdnu ochranu nie je absolútne a v záujme zaistenia právnej istoty a riadneho výkonu spravodlivosti podlieha určitým obmedzeniam. Toto právo, ktorého súčasťou je bezpochyby tiež právo domôcť sa na opravnom súde nápravy chýb a nedostatkov v konaní a rozhodovaní súdu nižšej inštancie, sa v civilnom procese zaručuje len vtedy, ak sú splnené všetky procesné podmienky, za ktorých splnenia všeobecný súd môže konať a rozhodnúť o veci samej. Platí to pre všetky štádia konania pred všeobecným súdom vrátane dovolacieho konania (m. m. I. ÚS 4/2011).

15. Dovolateľ musí byť v dovolacom konaní zastúpený advokátom. Dovolanie a iné podania dovolateľa musia byť spísané advokátom (§ 429 ods. 1 CSP).

16. Spísanie dovolania advokátom je obligatórnou podmienkou dovolacieho konania, ktorá musí byť splnená už pri podaní dovolania; jej nedostatok musí byť odstránený do uplynutia zákonnej lehoty na podanie dovolania. To neplatí, ak dovolateľ nebol riadne poučený odvolacím súdom (R 39/2020).

17. Povinné zastúpenie sa nesmie chápať ako obmedzenie prístupu k súdu, ale vzhľadom na to, že spísanie dovolania je náročným procesným úkonom vyžadujúcim právnické vzdelanie, treba ho vnímať ako spôsob eliminovania podaní, ktoré nie sú perfektné. Je dosť pravdepodobné, že laik by nedokázal tento procesný úkon sformulovať a pripraviť tak, aby tým neutrpel na svojich právach (súd je napr. viazaný rozsahom dovolania a dovolacími dôvodmi, dovolacie dôvody možno meniť a dopĺňať len do uplynutia lehoty na podanie dovolania). Zmyslom povinného právneho zastúpenia je vytvoriť procesný filter na zjavne neopodstatnené, resp. neprípustné dovolania, ako aj zabezpečiť to, aby malo dovolanie všetky potrebné náležitosti vrátane uvedenia a konkretizovania dôvodu, pre ktorý sa rozhodnutie odvolacieho súdu napáda dovolaním (porovnaj *Števček, M., Ficová, S., Baricová, J., Mesiarkinová, S., Bajánková, J., Tomašovič, M., a kol. Civilný sporový poriadok. Komentár. 2. vydanie. Praha : C. H. Beck, 2022, s. 1595.*).

18. Sťažovateľ v ústavnej sťažnosti nepoprel, že napriek predchádzajúcej výzve súdu prvej inštancie, v ktorej bol riadne poučený o podmienkach dovolacieho konania, nepredložil dovolanie spísané advokátom podľa § 429 ods. 1 druhej vety CSP, ale len splnomocnenie na jeho zastupovanie advokátom JUDr. Jánom Lemešom podľa § 429 ods. 1 prvej vety CSP.

19. Vychádzajúc z uvedeného, ústavný súd považuje záver najvyššieho súdu o odmietnutí dovolania sťažovateľa za ústavne konformný a udržateľný. Napadnuté uznesenie najvyššieho súdu nie je zjavne neodôvodnené, pričom zároveň neexistuje žiadna skutočnosť, ktorá by signalizovala svojvoľný postup, resp. svojvoľné závery tohto súdu nemajúce oporu v Civilnom sporovom poriadku (§ 438 a nasl.).

20. K rovnakému záveru ústavný súd dospel už v uznesení sp. zn. III. ÚS 319/2022-9 z 26. mája 2022 týkajúcom sa inej veci (toho istého) sťažovateľa, v ktorom uviedol, že „argumentácia týkajúca sa právneho zastúpenia prostredníctvom svojej manželky [REDAKOVANÉ] neobstojí, pretože v posudzovanom spore manželka spolu so sťažovateľom netvorili nerozlučné spoločenstvo (resp. intervenciu) v zmysle § 77 CSP, a tak jej neprislúchalo postavenie dovolateľa, aby došlo k splneniu jednej z výnimiek uvedených v § 429 ods. 2 CSP. Rovnako ústavný súd k tvrdeniu, že manželka sťažovateľa je advokátkou, uvádza, že sťažovateľ uvedené tvrdenie nepreukázal.“.

21. Na základe uvedeného ústavný súd ústavnú sťažnosť sťažovateľa v tejto časti odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde ako zjavne neopodstatnenú.

22. Vzhľadom na odmietnutie ústavnej sťažnosti ako celku sa ústavný súd ďalšími požiadavkami sťažovateľky uvedenými v petite nezaoberal.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 19. decembra 2023

Jana Baricová
predsedníčka senátu